

**Propunerea Consiliului Național de Statistică și Prognoză
a Învățământului Superior privind metodologia de alocare
a cifrei de școlarizare pe domenii universitare pentru
studii universitare de licență, master și doctorat în anul 2018/2019**

Rezumat executiv

Propunerea CNSPIS are la origine solicitarea MEN exprimată prin adresa nr. 401/30.08.2017 și reprezintă un element de noutate pentru învățământul superior din România. Răspunzând unei solicitări anterioare a MEN, CNSPIS a evidențiat un set de cerințe prealabile pentru elaborarea și implementarea unei metodologii de alocare a cifrei de școlarizare pe domenii de studii, conform unor priorități stabilite în funcție de strategiile naționale și de cerințele pieței muncii. Aceste cerințe prealabile vizau consolidarea capacității de analiză a angajabilității absolvenților de învățământ universitar prin operaționalizarea Registrului Educațional Integrat, realizarea unor analize prealabile și a unor consultări cu mediul de afaceri și cu autorități de coordonare a economiei naționale pentru a identifica necesarul de competențe și calificări în diverse domenii, precum și consultarea actorilor instituționali din domeniul învățământului superior, astfel încât să poată fi convenită și operaționalizată o strategie comprehensivă de optimizare a programelor de studii și de corelare a procesului de formare cu nevoile pieței muncii și ale societății în ansamblul său. Aceste consultări au fost inițiate cu prilejul reuniunii Consiliului Național al Rectorilor de la Craiova din 7 octombrie 2017, când exponenții instituțiilor de învățământ superior și-au exprimat opțiunea pentru implementarea în anul 2018/2019 a unui sistem mixt, în care pentru o fracțiune a locurilor și domeniilor se instituie și se pilotează mecanisme de alocare preferențială și de stimulare a atragerii candidaților.

În demersul său, CNSPIS a pornit de la următoarele principii:

- P1.** Transparență. Este necesar ca regulile să fie clare, ușor de înțeles, pentru a câștiga încrederea și susținerea actorilor din sistem.
- P2.** Predictibilitate. Alocarea de locuri bugetate are efecte profunde și de durată asupra sistemului, incluzând efecte la nivel organizațional (ex. decizii de a dezvolta sau de a închide specializări), cât și individual (ex. decizii de a începe sau încheia cariere academice și de cercetare, precum și de a dezvolta agende de cercetare noi). Din acest motiv, este necesar ca schimbările să fie graduale și cunoscute din timp.

P3. Sistemul de învățământ superior trebuie să fie cât mai echitabil și incluziv. Schimbările trebuie aibă în vedere și să încerce să diminueze disparitățile geografice, economico-sociale și culturale în șansele de acces la studii universitare. .

P4. Sistemul de învățământ superior trebuie să servească societatea acum și în viitor. Schimbările trebuie să țină cont de actorii care asigură oferta educațională în sistem (MEN, universități, cadre didactice universitare, agenții de asigurare a calității), dar într-o măsură mult mai ridicată decât până acum de studenți, de nevoile mediului de afaceri și ale societății în ansamblu. Trebuie ținut cont de tensiunile inerente dintre interesele acestor grupuri, precum și dintre prioritățile pe termen scurt și cele pe termen mediu și lung.

P5. Nevoia de a ține cont de specificul celor 3 cicluri de studii universitare și de a implementa mecanisme diferențiate pentru fiecare.

P6. Atenție ridicată față de efectele secundare nedorite. Primum non nocere: în primul rând să nu accentuăm dificultățile unui sistem care, conform celor mai multe evaluări, se află sub presiunea subfinanțării și a urmărilor unor politici anterioare insuficient fundamentate empiric. Toate modificările substanțiale trebuie pilotate pentru a minimiza efectele secundare dorite.

P7. Alocarea de locuri bugetate este doar un mijloc în atingerea scopului de a avea un învățământ universitar mai performant, mai bine conectat la nevoile economiei și în general mai eficient pentru societate în ansamblul său. Trebuie ținut cont însă că unele dintre schimbările vizate pot fi atinse mai eficient, sau cu riscuri mai mici, prin alți stimuli și alte tipuri de politici realizabile în cadrul sistemului de învățământ (universitar sau preuniversitar) sau în corelare cu alte instituții și/sau subsisteme sociale.

Totodată, componentele metodologiei propuse vizează pilotarea în anul 2018 a unor mecanisme de alocare pe domenii prioritare a unei fracțiuni a cifrei de școlarizare, urmând ca în anii următori, după evaluarea aplicării acestor mecanisme și odată cu îmbunătățirea capacității de prognozare a nevoilor de specialiști înalt calificați ale diverselor sectoare economico-sociale și cu realizarea unor studii concrete referitoare la aceste nevoi într-un orizont de timp de 5-10 ani, să se poată trece la mărirea ponderii locurilor alocate pe domenii de studii considerate prioritare.

Necesitatea unor cercetări aprofundate a fost confirmată de unele analize preliminare realizate de CNSPIS în pregătirea acestei propuneri. Acestea au evidențiat dinamica în creștere a

solicităților de competențe și calificări din partea economiei secolului XXI, necesitatea de a asigura absolvenților capacitatea de adaptare flexibilă pe parcursul vieții active, discrepanțele dintre prioritizarea unor domenii în diversele documente de politică economico-socială și preferințele tinerilor care încep studiile universitare, precum și ponderea neașteptat de mare a studenților domiciliați în mediul rural în numărul total al studenților înmatriculați în România.

Propunerea de metodologie cuprinde următoarele componente:

I. Alocarea cifrei de școlarizare pentru studii universitare de licență

C1. Alocarea a 55.000 locuri de studii către instituțiile de învățământ superior proporțional cu numărul studenților finanțați de la buget înmatriculați în anul I licență în anul universitar anterior (2017/2018)

C2. Alocarea a 1.240 locuri de studii către instituțiile de învățământ superior pe baza ponderii studenților **din mediul rural** în numărul total de studenți înmatriculați în anul I licență în anul universitar anterior (2017/2018)

C3. Alocarea a 5.760 de locuri pe domenii în funcție de gradul de priorizare a domeniului calculat prin aplicarea a două criterii: (A) gradul de priorizare a domeniului rezultat din Strategiile și documentele programatice asumate la nivel național și european, și (B) cererea de studii măsurată prin ponderea studenților cu taxă în total studenți înmatriculați în anul I 2017/2018 la licență.

II. Alocarea cifrei de școlarizare pentru studii universitare de master

C1. Alocarea a 31.000 locuri de studii către instituțiile de învățământ superior proporțional cu numărul studenților finanțați de la buget înmatriculați în anul I master în anul universitar anterior (2017/2018)

C2. Alocarea a 360 locuri de studii către instituțiile de învățământ superior pe baza ponderii studenților **din mediul rural** în numărul total de studenți înmatriculați în anul I master în anul universitar anterior (2017/2018)

C3. Alocarea a 4.240 de locuri pe domenii în funcție de gradul de priorizare a domeniului calculat prin aplicarea a două criterii: (A) gradul de priorizare a domeniului rezultat din Strategiile și documentele programatice asumate la nivel național și european, și (B) cererea de studii măsurată prin ponderea studenților cu taxă în total studenți înmatriculați în anul I 2017/2018 la master.

III. Alocarea cifrei de școlarizare pentru studii universitare de doctorat

C1. Alocarea a 2.700 granturi doctorale către instituțiile de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat proporțional cu numărul

studenților-doctoranzi finanțați de la buget înmatriculați în anul I în anul universitar anterior (2017/2018)

C2. Alocarea a 240 **granturi doctorale cu bursă pe bază de competiție națională** între grupuri de formare a cercetătorilor alcătuite din 5-10 conducători de doctorat proveniți de la maximum 3 IOSUD și/sau institute de cercetare, pornind de la o listă de teme prioritare de cercetare, stabilite pornind de la Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare pe anii 2014-2020

C3. Alocarea a 60 granturi doctorale sub forma câte unui grant doctoral suplimentar pentru fiecare poziție de doctorand finanțată prin programele câștigate prin competiție internațională Horizon 2020 în ultimii doi ani

La finalul acestei propuneri, CNSPIS consideră că pentru o mai bună corelare a ofertei de studii universitare cu cerințele economiei și societății mecanismele de alocare prioritizată a cifrei de școlarizare vor trebui susținute și de alte tipuri de politici, cum ar fi modificarea legislației pentru a crea posibilitatea acordării de burse suplimentare și de bonusuri de absolvire pentru studenții de la programe de studii considerate prioritare, ca și pentru a stimula, inclusiv prin finanțarea de la buget, formele de studii universitare și post-universitare pe parcursul vieții, îmbunătățirea fluxurilor de informații dintre piața muncii, instituțiile de învățământ superior și aspiranții la studii universitare, sau actualizarea programelor de studii.

I. INTRODUCERE

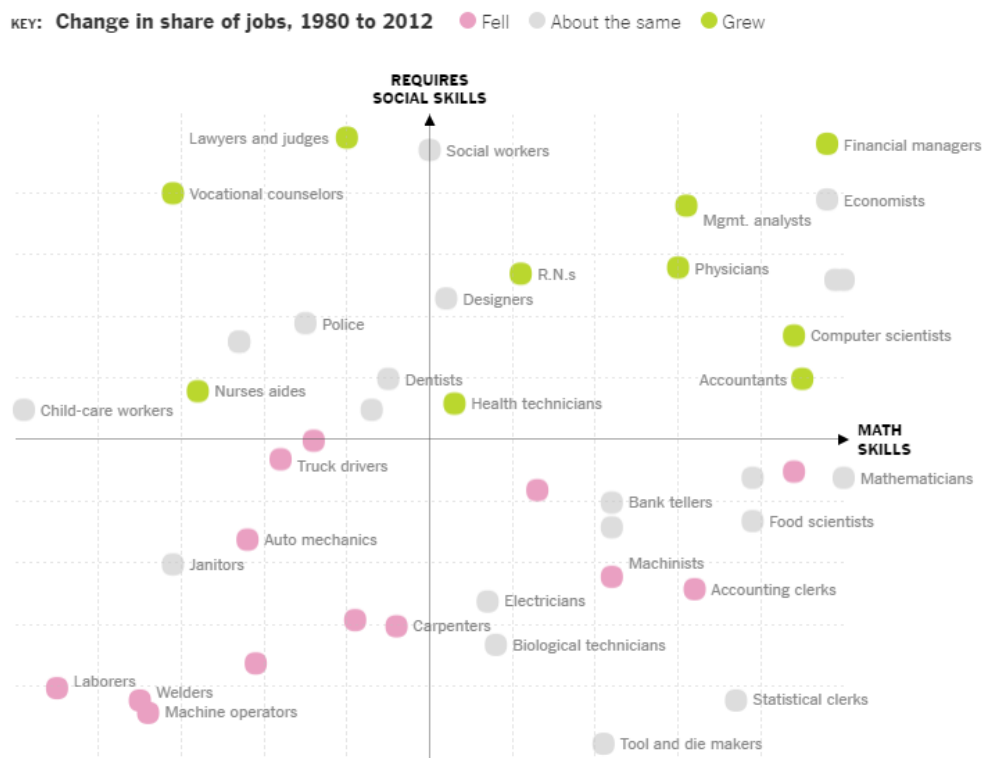
Pentru Metodologia de alocare a cifrei de școlarizare pe domenii de studii universitare, CNSPIS a luat în considerare documentele menționate de minister în adresa nr.401/30.08.2017, inclusiv cerințele privind analiza modalităților de alocare a 10% din locurile bugetate în sistemul universitar rezervate pentru tinerii din mediul rural, de finanțare multianuală corespunzătoare și previzibilă pentru instituțiile de învățământ superior din România, cu accent asupra domeniilor cu potențial de creștere, precum și metodologia de finanțare a universităților, elaborată de CNFIS.

Raportul utilizează toate datele statistice despre învățământul românesc la care autorii au avut acces, precum și o serie de studii internaționale privind modalitățile de alocare a cifrei de școlarizare pentru universități. În același timp, timpul scurt, numărul redus de cercetări realizate asupra relației dintre universități și piața muncii în România, precum și lipsa accesului la date brute, la nivel de individ, anonimizate și interconectate, au impus câteva limite notabile unora dintre concluziile și recomandările acestui raport.

II. Contextul general în care au loc propunerile CNSPIS

La nivel mondial, numărul instituțiilor de învățământ superior și numărul studenților a crescut semnificativ în ultimele decenii ca urmare a tranziției de la un sistem de elită, la un sistem masificat. În același timp, în contextul unei globalizări în creștere, universitățile intră în competiție pentru prestigiu și resurse precum studenți, cadre universitare și suport financiar cu universități și sisteme de învățământ superior dincolo de granițele statale. Procesul de globalizare pune presiune asupra sistemelor terțiare de educație prin creșterea competiției, dar pe de altă parte, reprezintă o oportunitate de deschidere și cooperare între instituții în cadrul procesului de internaționalizare a învățământului superior. Într-un sistem de învățământ superior internaționalizat, mobilitatea studenților, a cadrelor didactice, și a conținuturilor predării determină o serie de provocări distincte în ceea ce privește asigurarea calității. Nu în ultimul rând, schimbările tehnologice tot mai rapide susțin ideea creșterii importanței specializărilor interdisciplinare și dinamice, ce îmbină abilități sociale cu cele ale domeniilor STEM (științe, tehnologie, inginerie și matematică). *Figura 1* ilustrează acest trend în Statele Unite pe durata ultimelor trei decenii.

Figura 1. Schimbările în proporțiile unor tipuri de profesii între 1980 și 2012 în Statele Unite

Sursa: David Deming, Harvard University¹.

Alături de trendurile globale de mai sus, elemente contextuale și locale influențează decisiv problemele sistemului educațional superior din România. Trei fenomene esențiale trebuie menționate:

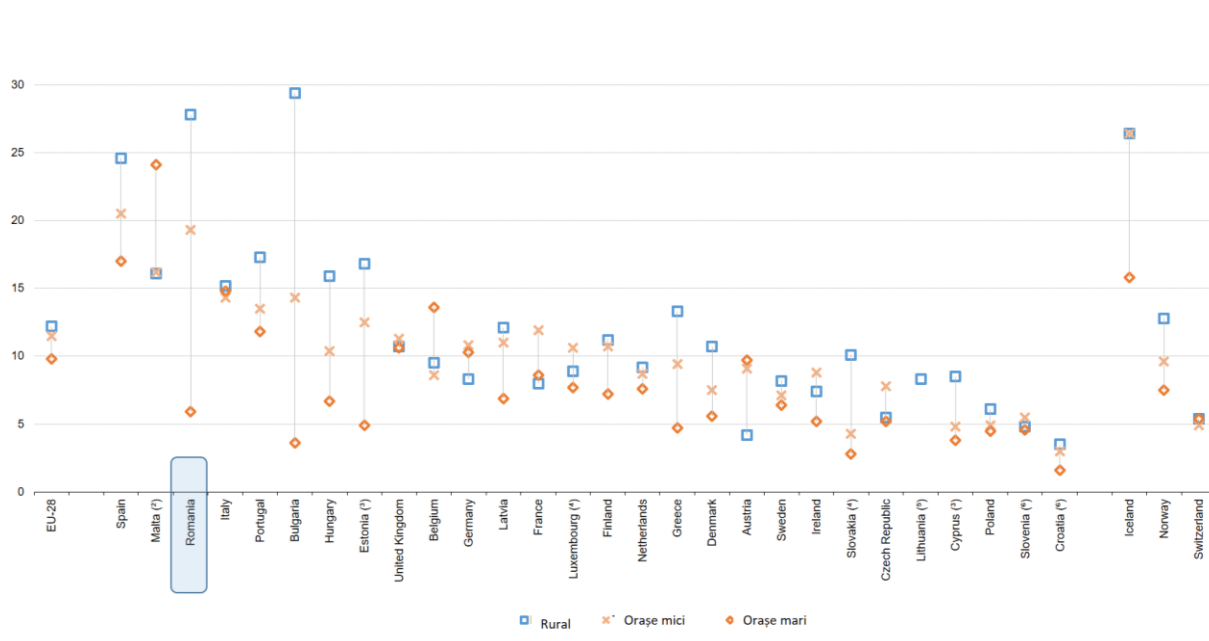
1. dificultățile sistemului de învățământ preuniversitar
2. fenomenul de brain drain
3. diferențele de acces la educație între rural și urban

Astfel, România se află cu regularitate pe ultimele poziții dintre țările UE în evaluările internaționale ale calității educației preuniversitare, având în vedere aspecte dintre cele mai diverse. În plus, pentru mai mulți indicatori importanți trendul este descendent, în contrast cu restul țărilor UE. Durata de ansamblu a educației școlare este dintre cele mai mici. România este singura țară din UE, alături de Marea Britanie, unde speranța de durată a educației (school expectancy) a avut un declin mai mare de un an după 2001. În plus, luând în calcul proporția celor între 25-34 ani care au părăsit prematur educația și pregătirea profesională (ELET 25-34), România este din nou un caz aparte, fiind singura țară din UE cu un trend negativ.

¹ <https://news.harvard.edu/gazette/story/2017/10/social-skills-increasingly-valuable-to-employers-harvard-economist-finds/>

De asemenea, România are în 2016 o rată de părăsire timpurie a școlii pentru cei între 18-24 de ani de 18,5%, locul trei în UE, după Spania și Malta, pe trend de creștere. În plus, valorile indicatorului pentru rural sunt dintre cele mai nefavorabile din UE, de 26,6%, fiind depășite doar în Bulgaria (*Figura 2*).

Figura 2. Proporțiile celor între 18 și 24 de ani care au părăsit prematur educația și pregătirea profesională (ELET 18-24) în funcție de mediul de rezidență, în țări ale Uniunii Europene, în 2016

Sursa: Eurostat (edat_lfse_30)

Nu doar aria de cuprindere ci și calitatea educației școlare ridică probleme serioase. Astfel, din perspectiva rezultatelor studiului comparat Programme for International Student Assessment (PISA), aplicat elevilor de 15 ani din școli o dată la trei ani începând cu 2000, România este pe unul dintre ultimele locuri în Europa, având valori care sunt mult sub media UE28 atât pentru valorile de mijloc (medie, mediană), cât și cele ale proporțiilor de elevi cu rezultate de vârf (nivelul 5 și 6 din 6).

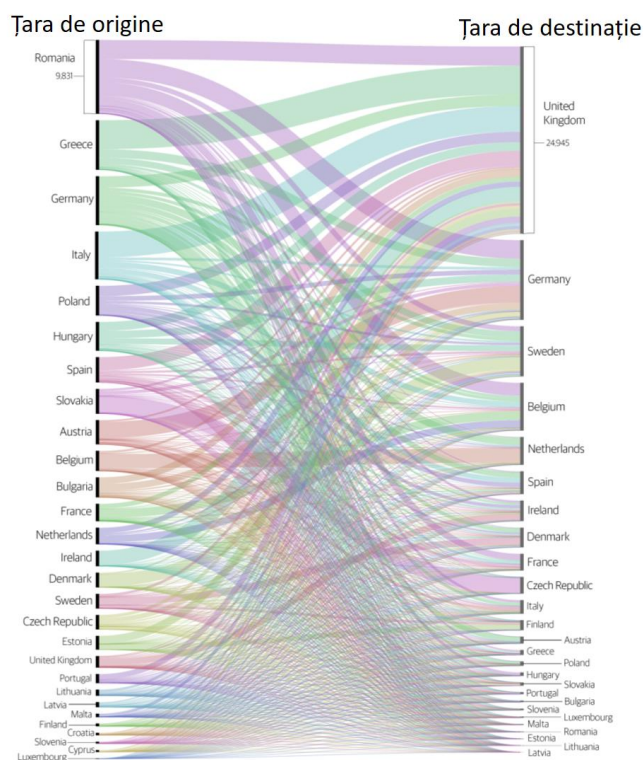
În același timp, calitatea educației presupune formarea de cetățeni care pot să înțeleagă problemele cu care se confruntă societatea, să evalueze soluțiile pe care partidele și politicienii le propun și să poată propune ei înșiși astfel de soluții. Sistemul educațional preuniversitar din România nu excelează nici în această privință. Nu în ultimul rând, educația școlară ar trebui să ofere oportunități egale elevilor. În loc să le reducă, școala românească amplifică diferențele de șanse de reușită dintre elevii și studenții care provin din mediul rural, au părinți cu un nivel redus de educație, au o situație socioeconomică precară, sau sunt de etnie romă, și ceilalți elevi și studenți.

Problemele de calitate ale școlii preuniversitare se răsfrâng asupra performanțelor studenților și a funcționării universităților.

În același timp, România este una dintre țările cele mai afectate de emigrația forței de muncă, inclusiv a celei calificate. Este cu totul remarcabil cazul domeniului medical, unde România este de departe țara cu cel mai mare număr de medici plecați în ultimele două decenii dintre țările UE (*Figura 3*). Conform unor estimări, România a pierdut prin brain drain jumătate dintre medici între 2009 și 2015².

Figura 3. Migrația medicilor între țările din Uniunea Europeană între 1997 și 2016

Sursa: Baza de date a profesiilor reglementate, Comisia Europeană (<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof>).

Diferențele de acces la învățământul universitar între tinerii din mediul rural și cei din urban

În vederea elaborării unei metodologii de alocare a „unui procent de 10% dintre locurile bugetate în sistemul universitar rezervate pentru tinerii din mediul rural, ...”, solicitate de Ministerului Educației Naționale, în conformitate cu programul de guvernare, menționăm o serie de elemente care au un potențial semnificativ în înțelegerea justificării, impactului și limitelor unui astfel de demers:

² <https://www.politico.eu/article/doctors-nurses-migration-health-care-crisis-workers-follow-the-money-european-commission-data/>

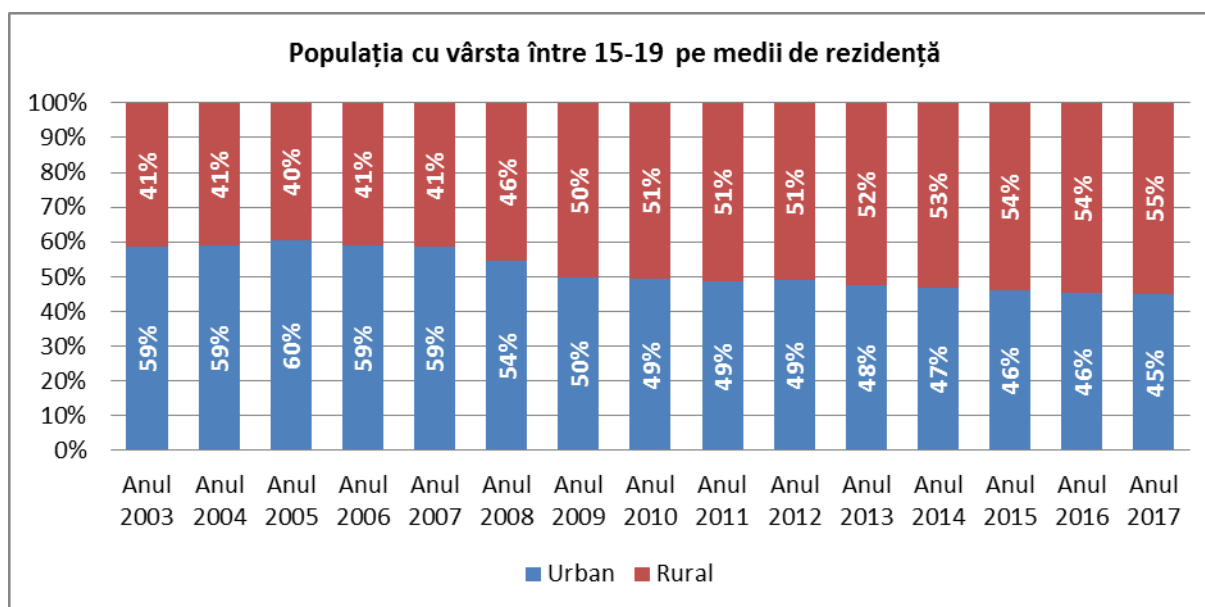
- Decalajul de educație între populația din mediul urban și cea din mediul rural nu este un aspect specific învățământului superior, ci se manifestă pe întreg parcursul educațional preuniversitar. Factori precum: distanța mare de la domiciliul elevilor până la școală, proporția mare de suplینitori în școlile din mediul rural, absenteismul sezonier al elevilor din mediul rural, lipsa resurselor financiare în familie și comunitate pentru a oferi elevilor cele necesare pentru desfășurarea în bune condiții a procesului educațional contribuie, direct sau indirect, la o pregătire mai slabă a elevilor din mediul rural față de cei din mediul urban și, în final, la un nivel al studiilor absolvite semnificativ mai scăzut decât al populației urbane.
- Decalajul de calitate din sistemul primar și gimnazial se transformă, la momentul tranziției elevului către învățământul secundar, într-un decalaj cantitativ. Pregătirea mai slabă a elevilor din mediul rural, distanța mult mai mare față de cel mai apropiat liceu și lipsa resurselor financiare necesare pentru parcurgerea celor patru ani de studiu liceal într-o altă localitate contribuie la ieșirea din sistemul educațional a unui număr semnificativ de elevi cu rezidența în mediul rural. În mod evident, sistemul universitar care are drept bazin de recrutare grupul absolvenților de liceu cu Bacalaureat este deja profund afectat de această inechitate socială, iar măsurile corective care pot fi luate la acest nivel trebuie însoțite de măsuri corective la nivelul educației preuniversitare și măsuri de susținere a dezvoltării zonei rurale.
- Modul de colectare a datelor statistice privind populația școlară și absolvenții (sau, cel puțin, al celor care ne-au fost puse la dispoziție) nu este unitar pentru toate nivelurile de educație, ceea ce nu permite identificarea completă a fluxurilor educaționale. De exemplu, în statisticile oficiale, împărțirea elevilor din ciclul secundar pe medii rezidențiale se face după localitatea în care își are sediul liceul, fără a lua în calcul localitatea de rezidență a elevilor. Pe de altă parte, statisticile din ciclul terțiar consideră împărțirea pe medii de rezidență în funcție de localitatea de rezidență a studenților (și nu de localitatea în care își are sediul instituția sau localitatea în care a absolvit liceul sau școala generală). În mod natural, o comparație între aceste două seturi statistice este inconsistentă.

Cele menționate mai sus trebuie luate în considerare în analiza datelor statistice privind participarea la procesul educațional diferențiat în funcție de mediul de rezidență. Pe lângă acestea, trebuie, de asemenea, indicat faptul că pentru elaborarea acestui raport am avut la dispoziție doar o selecție restrânsă de rapoarte agregate, ceea ce limitează acuratețea

analizelor. Mai mult, diversele baze de date create în instituții diferite și care au potențialul de a urmări întregul traseu educațional al cetățenilor României nu sunt în acest moment interconectate.

Pentru a analiza evoluția grupului țintă principal căruia i se adresează o astfel de măsură, pornim de la distribuția populației în vârstă de 15-19 ani, în funcție de mediul de rezidență. Conform datelor Institutului Național de Statistică (INS) prezentate grafic în Figura 4, reiese o creștere semnificativă a ponderii populației în vârstă de 15-19 ani cu rezidența în mediul rural, de la aproximativ 40-41% în perioada 2005-2007 la aproximativ 52-53% în perioada 2015-2017. Această evoluție se regăsește, după o perioadă de 4 ani, în grupul de vârstă de interes principal pentru universități (19-23 de ani). În 2017, această categorie de vârstă provine în proporție de 55% din mediul rural și de 45% din mediul urban, categorie care se va reflecta ca principală contribuție în învățământul superior în 2021.

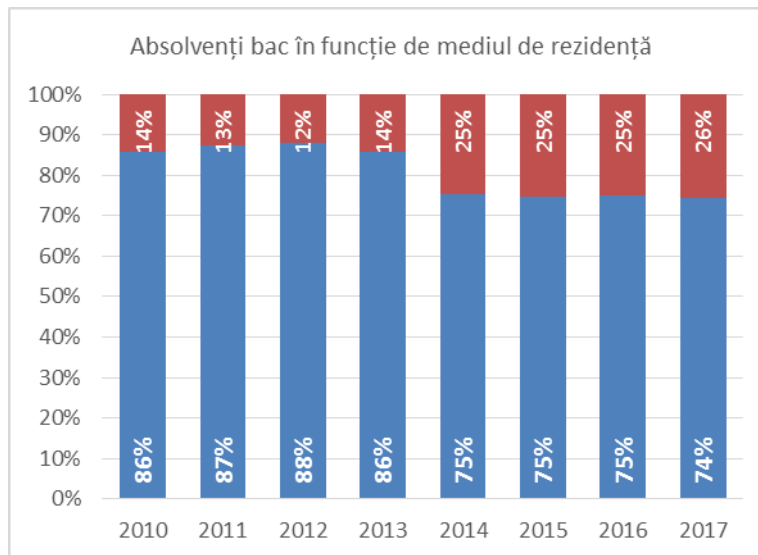
Fig. 4. Distribuția populației în vârstă de 15-19 ani din România pe medii de rezidență (2003 – 2017)

Notă: prelucrare după date INS, Tempo On-line

Pe de altă parte, conform datelor Sistemului Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR) și rapoartelor disponibile pe pagina web a Ministerului Educației Naționale, ponderea absolvenților de Bacalaureat provenind din mediul rural se situează în ultimii ani (2014-2017) în jurul procentului de 25%, ceea ce reprezintă mai puțin de jumătate din ponderea ruralului în populația de 18-19 ani din România (Figura 5).

Figura 5. Absolvenții de bacalaureat în funcție de mediul de rezidență (% , 2010-2017)

Notă: prelucrare după date SIIR

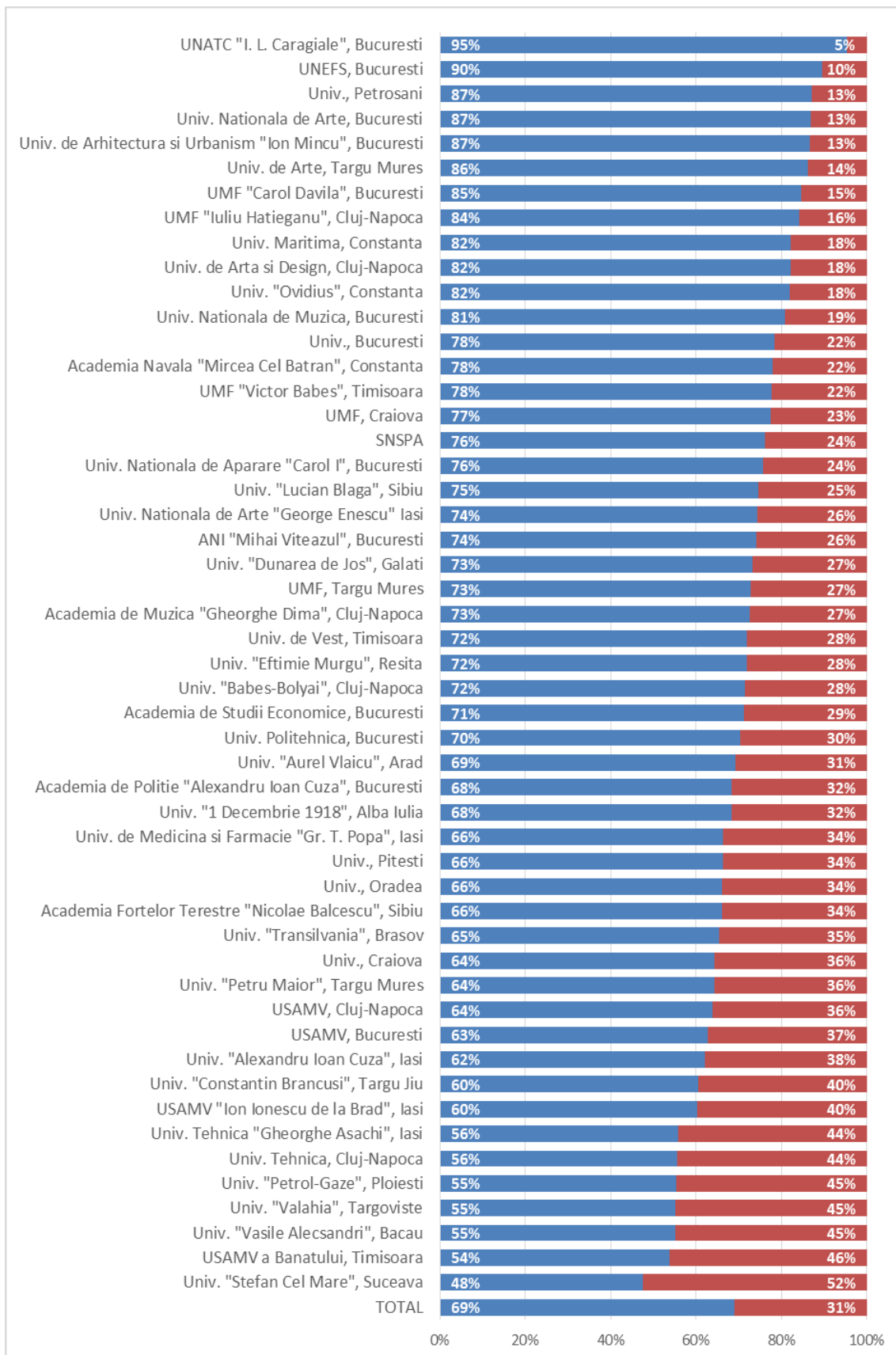
Aceste date indică existența unui semnificativ decalaj de educație între elevii din mediul urban și cei din mediul rural, șansa unui elev provenit din mediul urban să promoveze bacalaureatul fiind de peste trei ori mai mare decât șansa unui elev provenit din mediul rural. În mod evident, această discrepanță majoră între rezultatele celor două medii de rezidență nu poate fi justificată printr-o diferență a trăsăturilor native ci reflectă o inegalitate majoră de șanse în sistemul educațional românesc și necesită măsuri active și concertate din partea statului român.

Sistemul universitar își selectează studenții, conform legii, din grupul absolvenților de liceu care au promovat examenul de Bacalaureat, grup profund afectat de această inechitate socială și, drept urmare, această caracteristică se transferă și învățământului universitar. Astfel, studenții din mediul rural au o pondere de 32% la ciclul de licență din cadrul universităților de stat, în condițiile în care mai mult de jumătate dintre tinerii cu vârste între 19 și 23 de ani (principalului grup țintă pentru învățământul de licență) provin din mediul rural (Figura 6). Subliniem, însă, faptul că această analiză include atât studenții ce ocupă locuri bugetate cât și cei care ocupă locuri cu taxă, situațiile statistice separate pe cele două componente (buget / taxă) pe medii de proveniență nefiind disponibile în rapoartele Platformei naționale de colectare a datelor statistice pentru învățământul superior (ANS). Pe de altă parte, ea nu include studenții de la universitățile private și nici studenții care urmează studiile la universități din străinătate.

Observăm, pe datele disponibile pentru universitățile de stat, o creștere a ponderii rurarului comparativ cu rezultatele de la Bacalaureat, însă aceasta se datorează cel mai probabil migrației absolvenților de liceu cu Bacalaureat către universități din străinătate (estimat de serviciul EDMUNDO la aproximativ 14.500 de absolvenți de liceu în 2017), preponderent din urban, decât unor măsuri de susținere de către statul român a accesului la o educație superioară pentru tinerii din mediul rural.

Figura 6 prezintă datele din ANS privind distribuția studenților de la universitățile de stat din România în funcție de mediul de rezidență al studenților. Trebuie menționat că datele sunt pentru luna octombrie 2017, ceea ce înseamnă că ele nu au fost pe deplin verificate și că este posibil ca ele să includă și erori. Comparațiile cu anii anteriori, însă, sugerează că dacă aceste erori există ele sunt minime și nu influențează semnificativ interpretarea rezultatelor.

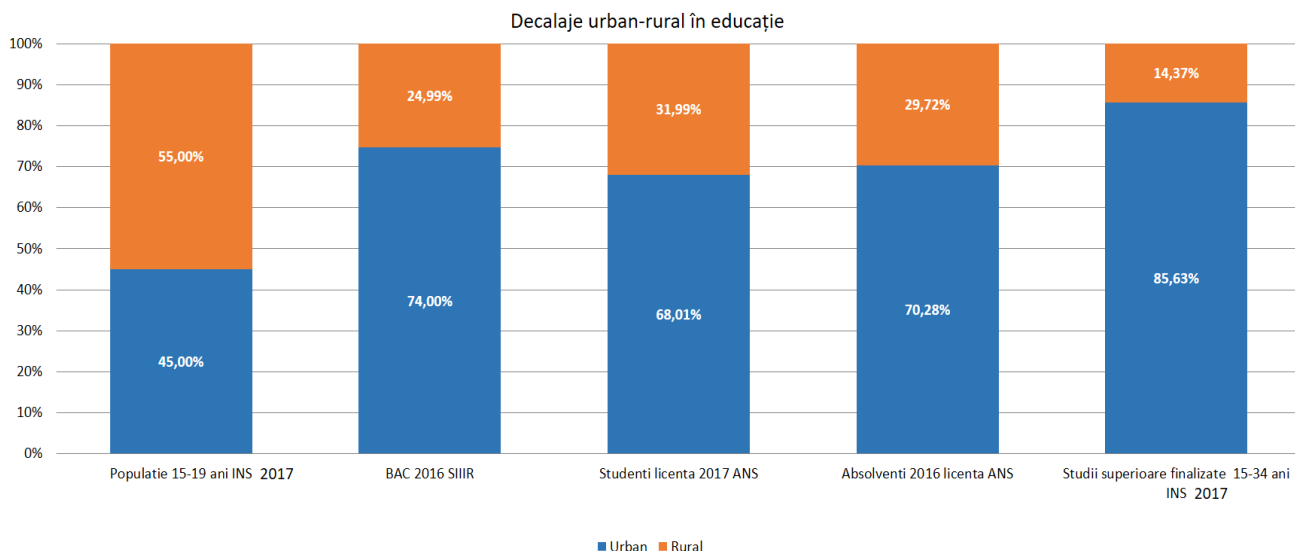
Figura 6. Studenți la toate nivelele de studii pe universități în funcție de mediul de rezidență (%), (2017)

Sursa: ANS

Inegalitățile de șanse educaționale la toate nivelele de învățământ contribuie în parte la faptul că la nivelul populației din grupa de vârstă 15-34 de ani, numai 14% dintre cei cu studii superioare domiciliază în mediul rural conform studiului INS referitor la accesul tinerilor pe piața forței de muncă (2017) (*Figura 7*).

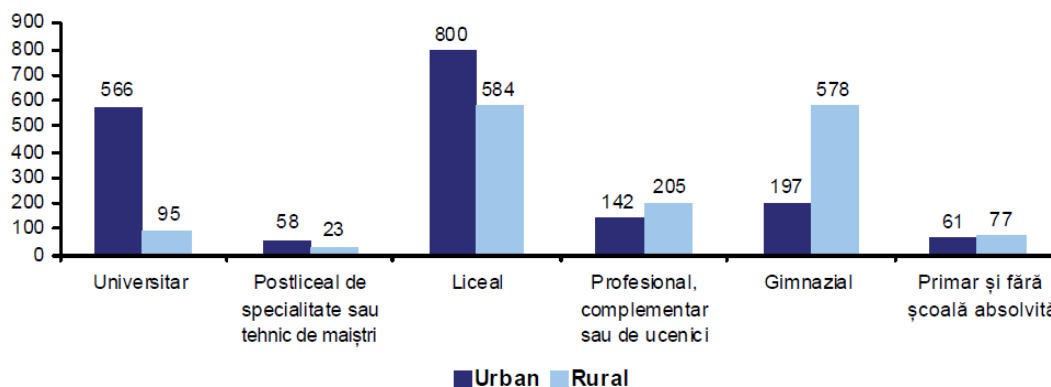
Fig. 7. Pondere urban-rural pentru cinci dintre indicatorii analizați în cadrul studiului și sursele de date

Sursa: INS, SIIR, ANS

Același studiu precizează că „la ieșirea din sistemul național de educație, populației din mediul urban îi era caracteristic un grad de educație mai ridicat față de cel al populației din mediul rural. Astfel, 31,0% dintre persoanele din mediul urban aveau nivel de instruire superior față de numai 6,1% în mediul rural”. În *Figura 8* este reprezentată distribuția tinerilor care au ieșit din sistemul național de educație după nivelul de instruire, pe medii de rezidență (mii persoane).

Fig. 8. Distribuția tinerilor care au ieșit din sistemul național de educație după nivelul de instruire, pe medii de rezidență (mii persoane)

Sursa: Accesul tinerilor pe piața forței de muncă, INS 2017

Datele pe care le avem disponibile în prezent arată că diferențele de ansamblu dintre urban și rural între absolvenții de studii universitare sunt datorate într-o măsură importantă migrației populației cu studii superioare din mediul rural către mediul urban (reflectedă prin schimbarea domiciliului permanent), ce are loc preponderent după finalizarea studiilor universitare. Este binecunoscut deficitul de educatori, învățători și profesori din sistemul rural de învățământ, dar lipsa personalului calificat se regăsește în aproape toate serviciile și activitățile productive din mediul rural. Corectarea acestui dezechilibru semnificativ între rural și urban nu poate fi realizată doar prin susținerea tinerilor din mediul rural pentru studiile universitare ci este nevoie și de stimularea lor pentru a se reîntoarce în mediul rural după absolvire.

Pentru perioada 2017—2020, pe lângă „Stabilirea de măsuri pentru studenții proveniți din grupuri dezavantajate în vederea creșterii participării în învățământul terțiar”, Guvernul propune și „Asigurarea pachetului minim de servicii publice în fiecare localitate din mediul rural — 10 S (zece servicii)”. Acest obiectiv va fi asigurat prin finanțarea cu prioritate a investițiilor din PACHETUL MINIM = 10 S Program prioritar MODERNIZAREA SATULUI ROMÂNESC, precum și prin prioritizarea și comasarea tuturor programelor de finanțare apachetului de bază într-un singur program (PNDL), cu un singur minister integrator și cu aceleași reguli de implementare.” (*Program de guvernare 2017-2020, M.O. Nr. 496/29.VI.2017*).

Rămân însă de analizat mai multe aspecte pentru care nu avem suficiente date în acest moment:

1. Care sunt discrepanțele între anumite tipuri de rural și restul societății? Sunt studii care indică diferențe mai mari între satele centre de comună și celelalte sate decât între urban și rural. De asemenea, distanța dintre un sat și cel mai apropiat oraș este unul dintre predictorii negativi cei mai puternici pentru venit, aspirații educaționale, calitatea vieții etc. Dacă sunt identificate categorii de rural cu un deficit major de șanse de a urma studii superioare, atunci alocarea de locuri ar putea să țină cont de aceste rezultate.
2. Care sunt discrepanțele între rural și urban în interiorul domeniilor academice? Politicile de atenuare a dezechilibrului de șanse de a urma studii superioare ar fi mai eficiente dacă ar ține cont de diferențele de inegalitate între domenii. Astfel, de exemplu, câteva dintre universitățile de medicină au sub 20% studenți din rural. Este posibil ca în interiorul acestor universități să existe diferențe între specializări (medicină vs. Moașe și asistente medicale).

3. Care este evoluția diferențelor între rural și urban pe durata studiilor universitare? Datele pe care le avem disponibile indică o proporție mai mică de persoane din rural la absolvirea facultății decât proporția din rândul studenților (24.7%, față de 31%). Este această diferență urmarea unui rate de abandon mai ridicată pentru cei din rural, sau a faptului că studenții din rural aleg mai frecvent specializări cu abandon ridicat?

În concluzie, considerăm justificată alocarea de locuri bugetate pentru tinerii din mediul rural în sistemul universitar, ca măsură de corecție a inegalității de șanse în educația superioară între rural și urban, corelată cu stimularea beneficiarilor pentru a profesa în mediul rural după absolvire, beneficiind și contribuind astfel la modernizarea satului românesc. Alegerea metodelor de stimulare a absolvenților pentru a profesa în mediul rural se poate decide la nivel guvernamental prin implicarea mai multor ministere și a administrației locale alături de Ministerul Educației Naționale. Printre programele speciale ce ar putea fi folosite în acest scop ar putea fi: acordarea unor prime de instalare atractive pentru absolvenții de studii superioare ce aleg să profeseze în mediul rural, acordarea de subvenții pentru angajatorii de studii superioare din mediul rural, ajutoare lunare de stat pentru angajați, revizuirea și îmbunătățirea programului ministerial de *burse rurale*, stimularea inserției localităților cu grad redus de dezvoltare (ținând cont de indicele dezvoltării umane locale³), etc.

Referitor la procentul efectiv de locuri bugetate propus pentru repartizare în acest scop, susținem pentru anul universitar 2018-2019 o implementare parțială a măsurii prezente în programul de guvernare prin alocarea a 2% din cifra de școlarizare pentru acest criteriu la ciclul de licență și 1% la ciclul de master. Această propunere se justifică prin necesitatea de a verifica în mod practic mecanismele de implementare, nivelul de interes al potențialilor beneficiari și impactul asupra acestora.

III. OPȚIUNI STRATEGICE ȘI MECANISME DE ALOCARE PROPUSE DE CNSPIS

Opțiuni strategice privind alocarea cifrei de școlarizare

Consiliul Național al Rectorilor (CNR) a fost consultat de către CNSPIS la reuniunea de la Craiova din 7.10.2017 în privința opțiunilor strategice care ar trebui să stea la baza alocării cifrei de școlarizare pe domenii universitare. CNR a fost solicitat să se pronunțe cu privire la opțiunea pentru una dintre următoarele abordări:

1. Alocarea locurilor direct de la Minister, ținând pe domenii

³ http://www.madr.ro/informari-dezvoltare-rurala/informari/actualitate-pndr-2014-2020/download/1749_7eaaad04a6135aa21720ef5b98fe8e13.html

2. Păstrarea sistemului actual de alocare pausală de la nivel central către instituțiile de învățământ superior și alocare pe domenii doar în interiorul universităților

3. Un sistem mixt, în care pentru o fracțiune a locurilor și domeniilor se instituie și se pilotează mecanisme de alocare preferențială și de stimulare a atragerii candidaților

CNR a optat pentru un sistem mixt.

Principii care stau la baza propunerii CNSPIS

Propunerile CNSPIS țin cont de opinia CNR și au la bază următoarele șapte principii:

P1. Transparență. Este necesar ca regulile să fie clare, ușor de înțeles, pentru a câștiga încrederea și susținerea actorilor din sistem.

P2. Predictibilitate. Alocarea de locuri bugetate are efecte profunde și de durată asupra sistemului, incluzând efecte la nivel organizațional (ex. decizii de a dezvolta sau de a închide specializări), cât și individual (ex. decizii de a începe sau încheia cariere academice și de cercetare, precum și de a dezvolta agende de cercetare noi). Din acest motiv, este necesar ca schimbările să fie graduale și cunoscute din timp.

P3. Sistemul de învățământ superior trebuie să fie cât mai echitabil și incluziv. Schimbările trebuie aibă în vedere și să încerce să diminueze disparitățile geografice, economico-sociale și culturale în șansele de acces la studii universitare. .

P4. Sistemul de învățământ superior trebuie să servească societatea acum și în viitor. Schimbările trebuie să țină cont de actorii care asigură oferta educațională în sistem (MEN, universități, cadre didactice universitare, agenții de asigurare a calității), dar într-o măsură mult mai ridicată decât până acum de studenți, de nevoile mediului de afaceri și ale societății în ansamblu. Trebuie ținut cont de tensiunile inerente dintre interesele acestor grupuri, precum și dintre prioritățile pe termen scurt și cele pe termen mediu și lung.

P5. Nevoia de a ține cont de specificul celor 3 cicluri de studii universitare și de a implementa mecanisme diferențiate pentru fiecare.

P6. Atenție ridicată față de efectele secundare nedorite. Primum non nocere: în primul rând să nu accentuăm dificultățile unui sistem care, conform celor mai multe evaluări, se află sub presiunea subfinanțării și a urmărilor unor politici anterioare insuficient fundamentate empiric. Toate modificările substanțiale trebuie pilotate pentru a minimiza efectele secundare dorite.

P7. Alocarea de locuri bugetate este doar un mijloc în atingerea scopului de a avea un învățământ universitar mai performant, mai bine conectat la nevoile economiei și în

general mai eficient pentru societate în ansamblul său. Trebuie ținut cont însă că unele dintre schimbările vizate pot fi atinse mai eficient, sau cu riscuri mai mici, prin alți stimuli și alte tipuri de politici realizabile în cadrul sistemului de învățământ (universitar sau preuniversitar) sau în corelare cu alte instituții și/sau subsisteme sociale.

Având în vedere principiile de mai sus, și îndeosebi necesitatea de a asigura predictibilitatea alocărilor și stabilitatea funcționării instituțiilor de învățământ superior, CNSPIS a optat ca cea mai mare parte a cifrei de școlarizare să fie alocată instituțiilor de învățământ superior proporțional cu numărul de studenți români înmatriculați în anul I, buget, în anul universitar 2017/2018, la respectiva universitate. În primele variante ale acestei propuneri de metodologie această formă de alocare cuprindea 95% din cifra de școlarizare. După consultări cu Ministerul Educației Naționale, Consiliul a acceptat să reducă ponderea acestei forme de alocare și să opteze pentru cifre absolute în loc de procentaje. În consecință, propunerea CNSPIS pentru alocarea proporțională pe universități cuprinde un total de 55.000 locuri pentru studiile universitare de licență, 31.000 locuri pentru studiile universitare de masterat și 2.700 locuri de studiu pentru studiile universitare de doctorat.

Pe lângă acest criteriu „istoric”, CNSPIS a luat în considerare o multitudine de criterii și mecanisme pentru alocarea direcționată pe priorități educaționale, sociale și economice. În acest context, unul dintre mecanisme a vizat contracararea inegalității de șanse educaționale între studenții proveniți din mediul rural și cei proveniți din mediul urban prin alocarea direcționată a unei părți din cifra de școlarizare finanțată de la bugetul de stat universităților care atrag un număr proporțional mai mare de studenți proveniți din mediul rural. Având în vedere elementele expuse pe larg în analiza privind alocarea de locuri bugetate în sistemul universitar rezervate pentru tinerii din mediul rural din secțiunea anterioară a acestui raport, CNSPIS a stabilit ca pe baza acestui criteriu să fie alocate de la buget către instituțiile de învățământ superior de stat 1240 locuri la studiile universitare de licență (2% din cifra de școlarizare) și 360 locuri la studiile universitare de masterat (1% din cifra de școlarizare).

Un alt criteriu, solicitat explicit de Ministerul Educației Naționale, a fost gradul de prioritizare a diferitelor domenii de studii reflectat în Strategiile și documentele programatice asumate de România la nivel național și european. Au fost avute în vedere Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020, Strategia Europa 2020, Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020, Strategia educației și formării profesionale din România 2016-2020 și Programul de guvernare 2017-2020. Operaționalizarea acestui criteriu nu s-a

limitat la simpla inventariere a citatelor din respectivele texte programatice, ci a avut în vedere și particularitățile redactării acestui tip de documente, inclusiv limitele datelor și analizelor care au stat la baza fundamentării unora dintre ele. În aceste condiții, inventarierea mențiunilor referitoare la calificările oferite de programele de studii subsumate diverselor domenii a fost îmbinată cu aprecierea sintetică a unui grup de experți cooptați în grupul de lucru extins al CNSPIS, fiecărui domeniu fiindu-i atribuit un punctaj cu valori între 1 și 5, în care 5 indică gradul cel mai ridicat de prioritizare, iar 1 absența oricărei prioritizări.

Nu în ultimul rând, al treilea criteriu avut în vedere este cererea de studii universitare pe domenii de studii. În fundamentarea cifrei de școlarizare pentru anul universitar 2018/2019 CNSPIS evidențiază o tendință ascendentă a cererii de învățământ superior în rândul tinerilor absolvenți de bacalaureat. Politicile publice din învățământul superior din țările dezvoltate țin cont într-o măsură ridicată în configurarea ofertei educaționale, atât cu privire la volumul acesteia, dar și la caracteristici (domenii de studii, nivel de calitate, forme de furnizare) de alegerile pe care le fac studenții. Intervențiile centralizate din partea statului pot să aducă corecții eșecurilor pieței educaționale și pot să servească interesului consumatorilor și al societății, însă uneori efectele secundare anulează aceste beneficii. Astfel, deciziile centralizate privind dezvoltarea domeniilor academice tind să fie excesiv axate pe saturarea unei capacități instituționale existente, dar și pe asumții și deziderate cu privire la viitorul economiei și al societății care nu corespund întotdeauna preferințelor și dezideratelor individuale. În același timp, educația superioară este un drept și nu o obligație, aceasta neputând fi realizată la deplina ei capacitate dacă stimulentele instituționale nu sunt aliniate alegerilor individuale într-o măsură substanțială. Preferințele studenților se manifestă în opțiunile pentru continuarea sau nu a studiilor, în opțiunile pentru anumiți furnizori de educație, dar și mai ales în deciziile lor cu privire la domeniile de studii în care vor să învețe pentru a-și îndeplini obiectivele profesionale și de carieră. Prin urmare, un sistem de planificare prin alocarea de locuri bugetate pe domenii de studii nu poate să nu țină cont de alegerile studenților ce se agregă la nivel sistemic în cererea pentru anumite direcții/domenii de studiu. Piața de învățământ superior este rezultatul interacțiunii cererii și a ofertei de studii, iar un sistem de planificare care urmărește doar oferta va induce un consum sub-optimal de învățământ superior. Pentru a evita astfel de consecințe, propunem un sistem de alocare a locurilor bugetate care să țină seama deopotrivă de direcțiile strategice de dezvoltare a economiei românești, dar și de opțiunile și alegerile pe care le fac studenții. Strategiile și obiectivele de dezvoltare reprezintă cererea de formare la nivel macro-social, în timp ce

alegerile studenților și opțiunile lor de studiu concretizează același fenomen al cererii la nivel individual, micro-social.

Astfel, am operaționalizat acest principiu al cererii pe baza alegerilor studenților prin raportul dintre numărul de studenți înmatriculați pe locuri cu taxă și numărul total de studenți dintr-un domeniu de licență. Apoi, am constituit o scală de la 1 – 5 în funcție de cvintila în care se află fiecare domeniu de licență în funcție de acest raport. Întrucât acest indicator aproximează intensitatea cererii unei specializări care rămâne neacoperită prin oferta bugetată de învățământ superior în acel domeniu, propunem să fie folosit în ajustarea alocării locurilor bugetate pe domenii de studii.

În cazul studiilor universitare de doctorat, CNSPIS propune două mecanisme menite să sprijine obiectivele enunțate în Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare pe anii 2014-2020 prin sprijinirea constituirii unor grupuri de tineri cercetători care să formeze „mase critice de cercetători în domeniile cele mai promițătoare”⁴, capabile să contribuie la progresul cunoașterii de frontieră și la creșterea competitivității cercetării din România în plan mondial. Primul dintre mecanisme prevede, într-un mod care adaptează modelul de succes implementat în Germania de Deutsche Forschungsgemeinschaft⁵, constituirea unor grupuri de formare a cercetătorilor alcătuite din 5-10 conducători de doctorat, care să se focalizeze asupra unor teme prioritare de cercetare. Aceste grupuri vor funcționa în cadrul școlilor doctorale din IOSUD existente, putând însă grupa conducători de doctorat din diferite domenii complementare. De asemenea, aceste grupuri pot reuni conducători de doctorat din două sau trei IOSUD-uri, caz în care prin acordul de parteneriat se stabilesc regulile colaborării, coordonatorul de proiect și repartizarea între instituții a granturilor doctorale. Propunerea CNSPIS prevede alocarea în anul universitar 2017/2018 a 24 de seturi de câte 10 granturi doctorale cu bursă pe bază de competiție națională între grupuri de formare a cercetătorilor alcătuite din 5-10 conducători de doctorat proveniți de la maximum 3 IOSUD și/sau institute de cercetare, pornind de la o listă de teme prioritare de cercetare. Această listă va cuprinde domeniile de specializare inteligentă (bioeconomia; tehnologia informației și a comunicațiilor, spațiu și securitate; energie, mediu și schimbări climatice; eco-nano-tehnologii și materiale avansate), domeniile de prioritate publică (sănătate; patrimoniu și identitate culturală; tehnologii noi și emergente) stabilite prin Strategia națională de cercetare, dezvoltare și

⁴ <https://legeaz.net/monitorul-oficial-785-2014/hg-929-2014-aprobarea/anexa-strategia-nationala-de-cercetare-dezvoltare-si-inovare> (accesat 08.12.2017).

⁵ http://www.dfg.de/download/pdf/dfg_im_profil/geschaeftsstelle/publikationen/20_jahre_graduiertenkolleg_en.pdf (accesat 02.11.2017).

inovare pe anii 2014-2020, precum și cele 5 domenii fundamentale ale cercetării științifice și studiilor universitare (matematică și științele naturii; științe ingineresti; științe biologice și biomedicale; științe sociale; științe umaniste și arte). Aplicațiile grupurilor de formare a cercetătorilor vor fi evaluate de experți internaționali, în cadrul unui proces de selecție transparent, administrat de UEFISCDI.

Recomandarea CNSPIS este ca pentru fiecare temă prioritară să fie scoase la competiție câte două seturi de câte 10 granturi doctorale, astfel încât să se stimuleze competiția și colaborarea între grupurile de formare a cercetătorilor care se focalizează pe aceeași temă prioritară. De asemenea, CNSPIS recomandă ca aprobarea de alocare a câte unui set de 10 granturi doctorale cu bursă să fie extinsă la 3 ani, astfel încât să se poată asigura cu adevărat masa critică de cercetători într-un orizont de 5-6 ani.

Al doilea mecanism este menit să stimuleze instituțiile de învățământ superior în susținerea formării doctoranzilor prin intermediul programelor Horizon 2020. Astfel, CNSPIS propune ca 60 de granturi doctorale să fie alocate instituțiilor de învățământ superior sub forma câte unui grant doctoral suplimentar pentru fiecare poziție de doctorand finanțată prin programele câștigate prin competiție internațională Horizon 2020 în ultimii doi ani. În cazul în care aplicațiile însoțite de acte doveditoare conduc la alocarea unui număr mai mare sau mai mic decât cele 60 de granturi rezervate pentru acest mecanism, CNSPIS propune ca MEN să realizeze ajustări prin creșterea sau diminuarea numărului de granturi doctorale atribuite în seturi pentru grupurile de formare a cercetătorilor pe teme prioritare, sau prin alte mecanisme legale.

Mecanisme pentru repartizarea cifrei de școlarizare la licență, pe domenii și pe universități.

Fiecare dintre cele 48 de universități de stat va avea un număr de locuri bugetate care rezultă din însumarea locurilor calculate prin trei mecanisme distincte:

1. Fiecare universitate va primi locuri un număr de locuri bugetate care este proporțional cu numărul de studenți români înmatriculați în anul I, buget – licență, în 2017/2018, la acea universitate. Prin acest mecanism vor fi alocate celor 48 de universități un total de 55000 de locuri.
2. Fiecare universitate va primi locuri un număr de locuri bugetate pentru studenții care provin din mediul rural care este proporțional cu numărul de studenți români proveniți din rural înmatriculați în anul I, buget – licență, în 2017/2018, la acea universitate. Prin acest mecanism vor fi alocate celor 48 de universități un total de 1240 de locuri.
3. Fiecare universitate va primi locuri un număr de locuri bugetate pornind de la aplicarea a două criterii: (C1) gradul de prioritizare a domeniului rezultat din Strategiile și documentele programatice asumate la nivel național și european, și (C2) cererea de studii măsurată prin ponderea studenților cu taxă în total studenți înmatriculați în anul I 2017/2018 la licență.

Fiecărui domeniu i se atribuie un punctaj pentru criteriul (C1) cu valori între 1 și 5, și un punctaj pentru criteriul (C2) cu valori între 1 și 4. Fiecare dintre cele două punctaje conduce la alocarea unor numere de locuri prin formula descrisă în *Anexa 1*, care însumate pentru toate cele 84 de domenii au un total de 5760 de locuri (câte 2880 pentru fiecare dintre cele două criterii).

Mecanisme pentru repartizarea cifrei de școlarizare la masterat, pe domenii și pe universități.

Fiecare dintre cele 48 de universități de stat va avea un număr de locuri bugetate care rezultă din însumarea locurilor calculate prin trei mecanisme distincte:

1. Fiecare universitate va primi locuri un număr de locuri bugetate care este proporțional cu numărul de studenți români înmatriculați în anul I, buget – masterat, în 2017/2018, la acea universitate. Prin acest mecanism vor fi alocate celor 48 de universități un total de 31.000 de locuri.
2. Fiecare universitate va primi locuri un număr de locuri bugetate pentru studenții care provin din mediul rural care este proporțional cu numărul de studenți români proveniți din rural înmatriculați în anul I, buget – masterat, în 2017/2018, la acea universitate. Prin acest mecanism vor fi alocate celor 48 de universități un total de 360 de locuri.
3. Fiecare universitate va primi locuri un număr de locuri bugetate pornind de la aplicarea a două criterii: (C1) gradul de prioritizare a domeniului rezultat din Strategiile și documentele programatice asumate la nivel național și european, și (C2) cererea de studii măsurată prin ponderea studenților cu taxă în total studenți înmatriculați în anul I 2017/2018 la masterat.

Fiecărui domeniu i se atribuie un punctaj pentru criteriul (C1) cu valori între 1 și 5, și un punctaj pentru criteriul (C2) cu valori între 1 și 4. Fiecare dintre cele două punctaje conduce la alocarea unor numere de locuri prin formula descrisă în Anexa 1, care însumate pentru toate cele 84 de domenii au un total de câte 2.120 de locuri.

Mecanisme pentru repartizarea cifrei de școlarizare la doctorat, pe domenii și pe universități.

Fiecare dintre cele 48 de universități de stat va avea un număr de granturi doctorale care rezultă din însumarea granturilor calculate prin trei mecanisme distincte:

1. Alocarea a 2.700 granturi doctorale, care reprezintă 90% din cifra de școlarizare disponibilă la nivel național, către instituțiile de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat din coordonarea Ministerului Educației Naționale se va face proporțional cu numărul studenților-doctoranzi finanțați de la buget înmatriculați în anul I în anul universitar anterior (2017/2018)
2. Alocarea a 24 de seturi de câte 10 granturi doctorale cu bursă pe bază de competiție națională între grupuri de formare a cercetătorilor alcătuite din 5-10 conducători de doctorat proveniți de la maximum 3 IOSUD și/sau institute de cercetare, pornind de la o listă de teme prioritare de cercetare. Dintre acestea, câte 2 seturi se alocă domeniilor de specializare inteligentă (bioeconomia; tehnologia informației și a comunicațiilor, spațiu și securitate; energie, mediu și schimbări climatice; eco-nano-tehnologii și materiale avansate) și domeniilor de prioritate publică (sănătate; patrimoniu și identitate culturală; tehnologii noi și emergente) stabilite prin Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare pe anii 2014-2020, precum și următoarelor 5 domenii fundamentale de studii universitare (matematică și științele naturii; științe ingineresti; științe biologice și biomedicale; științe sociale; științe umaniste și arte). Aplicațiile grupurilor de formare a cercetătorilor vor fi evaluate de experți internaționali, în cadrul unui proces de selecție transparent, administrat de UEFISCDI.
3. Alocarea câte unui grant doctoral suplimentar pentru fiecare poziție de doctorand finanțată prin programele câștigate prin competiție internațională Horizon 2020 în ultimii doi ani.

IV. CRITERII ȘI MECANISME DE ALOCARE A LOCURILOR DE LA BUGET PROPUSE PENTRU VIITOR

În pregătirea acestei propuneri, au fost avute în vedere și alte câteva modalități posibile de alocare prioritizată a locurilor de la buget, dar au ajuns la concluzia că nu există încă date și/sau analize concludente pentru a putea fi propuse spre implementare în anul 2018. Au fost evaluate următoarele direcții de dezvoltare a procedurilor de alocare: stabilirea de operaționalizări pentru angajabilitatea absolvenților pe domenii, luând în considerare rata de angajare, distribuția absolvenților pe ocupații (COR), tipul de forme și/sau contracte de angajare și nivelul veniturilor obținute; stabilirea de indicatori privind disponibilul de locuri de muncă vacante pentru absolvenții de studii universitare; dezvoltarea de operaționalizări pentru analiza discrepanțelor între centrele universitare; identificarea domeniilor vulnerabile; alocarea de locuri bugetate pentru sprijinirea învățării online cu frecvență; alocarea de locuri bugetate pentru sprijinirea specializărilor duble; dezvoltarea de mecanisme de alocare a locurilor bugetate pentru reducerea disparităților de alocare a locurilor finanțate de la bugetul de stat între centre universitare

Descriem succint în continuare câteva dintre aceste direcții pentru a putea constitui o bază pentru analize și dezbateri în vederea unor posibile implementări în anii viitori.

1. Alocarea de locuri bugetate pentru studenții proveniți din categoriile cele mai defavorizate ale populației rurale

Datele incluse în acest raport indică prezența unei inegalități substanțiale în privința accesului la învățământul superior între rural și urban. În același timp, datele și studiile disponibile susțin următoarele trei aspecte:

1. inegalitatea este urmarea unor inegalități care în mare măsură apar anterior admiterii pentru sistemul de învățământ superior.
2. inegalitatea rural/urban are diferențe substanțiale între universități și, foarte probabil, este urmarea unor diferențe substanțiale între specializări. Specializările care sunt competitive și care au sisteme de admitere ce presupun resurse financiare și culturale ridicate din partea familiilor candidaților sunt de așteptat să aibă proporțiile cele mai mici de studenți care provin din rural.
3. distincția rural/urban nu este suficientă. Datele unor studii recente indică diferențele cele mai mari între urban + rural periurban / restul ruralului, precum și între urban + sate centru de comună / sate care nu sunt centru de comună. De asemenea, studiile

arată că distanța în km dintre localitatea rurală și orașul cel mai apropiat sunt un predictor puternic pentru dezvoltarea comunității, precum și pentru șansele de succes educațional și profesional la nivel individual. Este posibil ca distanța până la cel mai apropiat centru universitar să fie un predictor chiar mai puternic, însă nu avem date în acest sens. Din aceste motive, este nevoie de o definiție nouă pentru ce înseamnă rural din perspectiva unei politici de alocare de locuri suplimentare (rural2). De ex. o localitate ar putea fi considerată rural2 dacă localitatea este sat iar distanța în km până la cel mai apropiat oraș cu peste 20.000 locuitori este mai mare decât distanța medie la nivelul țării (exemplul este ipotetic, condițiile ar trebui deduse dintr-o analiză a relației dintre distanțe, mărimea orașului apropiat, pe de o parte, și indicatori ai dezvoltării, pe de alta).

În concluzie, recomandăm ca pe viitor:

1. să fie analizate disparitățile între tipurile de localități și să fie identificate categoriile de rural cele mai defavorizate (rural2).
2. să se aloce locuri rezervate pentru rural2 pentru specializările în care proporția de studenți din rural2 în anul anterior este în prima cvintilă a proporției pentru întregul sistem universitar.

2. Alocarea suplimentară de locuri de la buget pentru domenii și programe de studii în funcție de importanța dovedită a specializărilor pentru piața muncii din România

Este necesară dezvoltarea și evaluarea unui mecanism de identificare a specializărilor cu importanță ridicată pentru piața muncii din România care ține cont în mod direct de input-ul primit din partea pieței muncii, precum și de fenomenul de brain drain. Astfel, domeniile care îndeplinesc simultan un set de condiții, care sunt verificate de către MEN direct sau de către unul dintre consiliile consultative ale MEN, ar urma să fie sprijinite suplimentar. Recomandăm luarea în considerare a următoarelor condiții:

1. Rezultatele unei anchete anuale de monitorizare a inserției profesionale a absolvenților de studii superioare, nivel licență, precum și durata tranziției de la școală la un loc de muncă stabil să plaseze domeniul în cvintila superioară.
2. Domeniul nu este afectat de brain drain într-o măsură substanțială (>80% dintre absolvenți lucrează în România la un an după absolvirea studiilor de licență).
3. Universitățile dovedesc prin contracte de cooperare existența unei susțineri pentru aceste programe din partea unor agenți economici și/sau a unor instituții publice.

3. Alocarea de locuri bugetate suplimentare, finanțate prin Fondul de Dezvoltare Instituțională, pentru programe de studii noi.

Una dintre problemele care îngreunează adaptarea învățământului superior la dinamica pieței muncii este ritmul lent de actualizare a programelor de studii. Pentru a stimula și facilita corelarea programelor de studii cu cerințele pieței muncii și ale dezvoltării economico-sociale, propunem operaționalizarea unui mecanism special dedicat cu prioritate studiilor universitare de masterat, care ar putea consta din următoarele etape:

Etapa 1: MEN, singur sau în colaborare cu alte instituții (de exemplu, Ministerul Cercetării și Inovării, Ministerul Muncii și Justiției Sociale etc.) stabilește anual, în funcție de obiectivele din strategii, o listă de 10-20 sub-domenii considerate prioritare.

Etapa 2: Pentru fiecare dintre aceste sub-domenii se stabilește, în colaborare cu ANC și ARACIS, un set de competențe și de standarde minime obligatorii pe care trebuie să le realizeze absolvenții.

Etapa 3: MEN, prin CNFIS, anunță competiție deschisă de proiecte de dezvoltare instituțională între universități pentru calupuri de 30-50 granturi de studii multianuale, cu bursă de studii inclusă, pentru fiecare dintre aceste sub-domenii. MEN poate decide, funcție de priorități, și ca pentru unele dintre aceste sub-domenii să fie alocate mai multe calupuri de granturi de studii de master, astfel încât pregătirea pentru respectivul sub-domeniu să poată fi finanțată în mai multe universități

Etapa 4: la evaluarea de către CNFIS a aplicațiilor participă și reprezentanți ANC și ARACIS, astfel încât evaluarea să cuprindă, prin derogare de la procedura obișnuită, și aprobarea de funcționare a programului de studii de master, în cadrul domeniului acreditat și a capacității de școlarizare aprobate pentru universitatea organizatoare

4. Alocarea de locuri bugetate pentru învățământ la distanță cu frecvență

Învățământul la distanță realizat online este într-o creștere accelerată în țările dezvoltate. Astfel, în Statele Unite, un studiu realizat de Babson Survey Research Group în 2015 arată că 28% dintre toți studenții din SUA au urmat cel puțin un curs online în 2015⁶, în timp ce un studiu realizat în 2014 cu o metodologie diferită indică 34%, precum și un ritmul de creștere anual de 3.9%. În același timp, proporția persoanelor cu poziții de conducere în universități

⁶ Straumsheim, C.. 2015. Counting the Online Population.

www.insidehighered.com/news/2015/02/05/babson-survey-research-group-considers-changes-annual-report-distance-education

(academic leaders) care consideră calitatea învățământului online drept egală sau superioară celei față în față (onsite) este 71,4%, în creștere continuă din 2003 (57%)⁷.

În cazul României, învățământul la distanță online cu frecvență poate avea câteva avantaje substanțiale în raport cu învățământul *on site* cu frecvență:

1. Atenuază diferențele de acces între rural și urban, precum și între regiunile cu universități puține sau cu calitate redusă și celelalte regiuni.
2. Atenuază diferențele de acces între cei cu venituri mici și cei cu venituri mari.
3. Crește posibilitatea educației pe parcursul vieții.
4. Permite studenților din programele cu frecvență onsite să urmeze cursuri oferite de alte universități
5. Permite creșterea concurenței între programe similare și, prin urmare, conduce la creșterea calității.
6. Crește flexibilitatea învățământului superior și permite ajustări mai rapide în raport cu cererea pieței
7. Permite creșterea competitivității învățământului românesc în raport cu învățământul din alte țări. În acest fel, ar putea fi atrași mai mulți studenți străini (inclusiv din țări pentru care statul român oferă în prezent foarte puține vize), și ar putea fi redus numărul tinerilor români care aleg să studieze în străinătate sau prin programe online oferite de universități străine.
8. Permite monitorizarea și evaluarea actului educațional în mai mare măsură decât educația on site.

Definiția IOF va trebui să cuprindă prevederi că activitatea de învățământ se poate desfășura pe durata întregii zile, implică utilizarea unor resurse electronice, informatice și de comunicații specifice, iar activitățile de autoînvățare și autoevaluare sunt completate de activități specifice de tutorat. O variantă ar putea fi următoarea: „Învățământ cu frecvență și la distanță, caracterizat prin activități de învățământ și/sau de cercetare programate pe durata întregii zile, specifice fiecărui ciclu de studii universitare, aproximativ uniform distribuite săptămânal/zilnic pe parcursul semestrului. În plus, este caracterizat prin utilizarea unor resurse electronice, informatice și de comunicații specifice, activități de autoînvățare și autoevaluare completate de activități specifice de tutorat.”

⁷ Allen, E. și J. Seaman. 2014. Grade Change. Tracking Online Education in the United States. www.onlinelearningsurvey.com/reports/gradechange.pdf

Cadrul legislativ actual nu cuprinde categoria învățământ online cu frecvență (IOF), din perspectiva Legii Educației Naționale (LEN), IOF fiind o subcategorie pentru învățământul la distanță. Din aceste motive, propunem actualizarea cadrului normativ astfel încât să permită alocarea de locuri bugetate pentru învățământul la distanță, condiționată de existența unui mecanism de monitorizare și de îndeplinirea unor condiții de calitate.

5. Alocarea de locuri bugetate pentru duble specializări

Natura problemelor cu care societatea contemporană se confruntă necesită un grad crescut de interdisciplinaritate. Mai mult, piața muncii cuprinde poziții care au fost de neconceput cu câteva decenii în urmă, dincolo de granițele disciplinelor academice clasice. De multe ori, programele academice de licență ignoră aceste realități. Lipsa flexibilizării în crearea propriului studiu academic este cuplată cu așteptarea generală ca elevii prospăt absolvenți de liceu să cunoască diversitatea și implicațiile programelor academice din care pot alege un program de licență. Această așteptare este nerezonabilă în contextul în care studenții de liceu din România au un acces extrem de limitat la consiliere în alegerea unei carieri și la ofertele educaționale disponibile. Considerăm că posibilitatea unei duble specializări la nivel de licență reprezintă un avantaj competitiv pe piața muncii și o practică desirabilă în consolidarea spiritului antreprenorial și al creativității studenților. Cu toate acestea, în momentul actual o dublă specializare și schimbarea programului de studiu sunt dependente de capacitatea financiară a studentului și a familiei acestuia de a acoperi costurile asociate. Din perspectiva echității sociale, accesul la o dublă specializare trebuie să fie oferit tuturor studenților interesați în mod egal.

Din aceste motive, propunem alocarea de locuri bugetate pentru a doua specializare, atunci când această specializare se află într-o listă de specializări cu nivel înalt de cerere socială.

La finalul acestei propuneri, CNSPIS consideră că pentru o mai bună corelare a ofertei de studii universitare cu cerințele economiei și societății mecanismele de alocare prioritizată a cifrei de școlarizare vor trebui susținute și de alte tipuri de politici, cum ar fi modificarea legislației pentru a crea posibilitatea acordării de burse suplimentare și de bonusuri de absolvire pentru studenții de la programe de studii considerate prioritare, ca și pentru a stimula, inclusiv prin finanțarea de la buget, formele de studii universitare și post-universitare pe parcursul vieții, îmbunătățirea fluxurilor de informații dintre piața muncii, instituțiile de învățământ superior și aspiranții la studii universitare, sau actualizarea programelor de studii. Totodată, CNSPIS reiterează faptul că actuala propunere de metodologie de alocare a cifrei de

școlarizare pe domenii universitare reprezintă doar un început de proces, a cărui continuare în anii următori va necesita evaluarea ex-post a eficienței mecanismelor propuse, precum și un efort susținut de consolidare a bazei informaționale și de realizare de analize preliminare pentru fundamentarea superioară a metodologiilor și politicilor ce vor fi implementate.

Anexa 1

Formulele pentru repartizarea cifrei de școlarizare la licență, master și doctorat, pe domenii și pe universități.

A. LICENȚĂ

$$N_{iL} = \frac{N_{iB\text{ ist }L}}{\sum_{i=1}^r N_{iB\text{ ist }L}} \cdot 55000 + N_{iRL} + \sum_{k=1}^m N_{kL} \cdot \frac{N_{iB\text{ ist }Lk}}{\sum_{i=1}^r N_{iB\text{ ist }Lk}}$$

Unde:

i = universitatea, $i = \overline{1, r}$, $r = 49$ universități;

k = domeniul, $k = \overline{1, m}$, $m = 84$ domenii;

N_{iL} = număr locuri propus la universitatea i , buget, licență 2018/2019;

$N_{iB\text{ ist }L}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget - licență 2017/2018 la universitatea i ;

55000 reprezintă cifra de școlarizare propusă pentru repartiția pașală pe universități;

N_{iRL} = număr locuri propus la universitatea i , buget, rural, licență 2018/2019;

$$N_{iRL} = 1240 \cdot \frac{N_{iR\text{ ist }L}}{\sum_{i=1}^r N_{iR\text{ ist }L}}$$

Unde:

1240 reprezintă 2% din cifra de școlarizare din cifra de școlarizare propusă;

$N_{iR\text{ ist }L}$ = număr studenți înmatriculați în anul I, buget, licență 2017/2018, proveniți din mediul rural, la universitatea i ;

N_{kL} = număr locuri propus domeniul k , buget, licență 2018/2019;

$$N_{kL} = \sum_{j=1}^c \frac{N_{kB\text{ ist }L} \cdot p_{kj}}{\sum_{k=1}^m N_{kB\text{ ist }L} \cdot p_{kj}} \cdot 2880$$

Unde:

2880 reprezintă numărul de locuri care se atribuie pentru criteriul j ;

$N_{kB\text{ ist }L}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget, licență 2017/2018, în domeniul k ;

p_{kj} = punctajul acordat domeniului k la criteriul j ; $j = \overline{1, c}$, c reprezintă numărul criteriilor (pentru anul 2018/2019 $c = 2$: criteriul cerere și criteriul prezență în strategii).

$N_{i B ist L k}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget, licență 2017/2018, în domeniul k , la universitatea i .

B. MASTER

$$N_{i M} = \frac{N_{i B ist M}}{\sum_{i=1}^r N_{i B ist M}} \cdot 31000 + N_{i RM} + \sum_{k=1}^m N_{k M} \cdot \frac{N_{i B ist M k}}{\sum_{i=1}^r N_{i B ist M k}}$$

Unde:

i = universitatea, $i = \overline{1, r}$, $r = 49$ universități;

k = domeniul, $k = \overline{1, m}$, $m = 84$ domenii;

$N_{i M}$ = număr locuri propus la universitatea i , buget, master 2018/2019;

$N_{i B ist M}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget, master 2017/2018 la universitatea i ;

31000 reprezintă cifra de școlarizare propusă pentru repartiția pașală pe universități;

$N_{i RM}$ = număr locuri propus la universitatea i , buget, rural, master 2018/2019;

$$N_{i RM} = 360 \cdot \frac{N_{i R ist M}}{\sum_{i=1}^r N_{i R ist M}}$$

Unde:

$N_{i R ist M}$ = număr studenți înmatriculați în anul I, buget, master 2017/2018, proveniți din mediul rural, la universitatea i ;

360 reprezintă 1% din cifra de școlarizare din cifra de școlarizare propusă.

$N_{k M}$ = număr locuri propus domeniul k , buget, master 2018/2019;

$$N_{k M} = \sum_{j=1}^c \frac{N_{k B ist M} \cdot p_{kj}}{\sum_{k=1}^m N_{k B ist M} \cdot p_{kj}} \cdot 2120$$

Unde:

$N_{i B ist M k}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget, master 2017/2018, în domeniul k , la universitatea i ;

p_{kj} = punctajul acordat domeniului k la criteriul j ; $j = \overline{1, c}$, c reprezintă numărul criteriilor (pentru anul 2018/2019 $c = 2$: *criteriul cerere* și *criteriul prezență în strategii*).

2120 reprezintă numărul de locuri care se atribuie pentru criteriul j .

$N_{i B ist M k}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget, master 2017/2018, în domeniul k , la universitatea i .

C. DOCTORAT

$$N_{iD} = \frac{N_{iB\text{ ist }D}}{\sum_{i=1}^r N_{iB\text{ ist }D}} \cdot 2700 + N_{iGD} + N_{iHD}$$

Unde:

i = universitatea, $i = \overline{1, r}$, $r = 49$ universități;

N_{iD} = număr locuri propus la universitatea i , buget, doctorat 2018/2019;

$N_{iB\text{ ist }D}$ = număr studenți români înmatriculați în anul I, buget, doctorat 2017/2018 la universitatea i ;

N_{iGD} = număr granturi doctorale cu bursă câștigate de universitatea i în urma unei competiții naționale (Mecanismul C2) în 2018/2019, $\sum_{i=1}^r N_{iGD} = 240$.

N_{iHD} = număr granturi doctorale cu bursă câștigate de universitatea i în urma unei competiții naționale (Mecanismul C3) în 2018/2019, $\sum_{i=1}^r N_{iHD} = 60$.